

ViS yttrande gällande utkast till lagrådsremiss "Skärpta krav inom sfi"

Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan, ViS, är en branschorganisation för vuxenutbildare. Organisationen representerar offentliga och privata vuxenutbildare över hela Sverige. ViS har inbjudits att lämna synpunkter på ovan angiven remiss.

Om ViS ställningstaganden

- ViS vill lyfta fram följande aspekter, som enligt vår bedömning är avgörande för att förslaget syfte att fler nyanlända personer snabbare ska lära sig svenska och etablera sig i samhället.
- ViS betonar att mycket av det som förs fram avseende remissen måste relateras till det uppdrag som nu har getts till Skolverket avseende kurser, delkurser och verksamhetspoäng i sfi. ViS menar att tidsgräns och poängsatta kurser bör införas samtidigt för att underlätta reformarbetet inom vuxenutbildningen och nå de syften som avses.

Tidsbegränsning - leder inte till effektivisering av utbildningen

- ViS är inte emot en tidsbegränsning i sig utan ser fördelar. Tidsbegränsning kan öka förutsägbarheten för individen liksom för huvudmän och utförare i en studieform med individuell studietid som grund. Olika former av tidsbegränsningar används redan idag då många huvudmän tillämpar olika system av beviljade timpotter för elever i sfi.
- Frågan om tidsbegränsning kan inte ses som fristående från frågan om införandet av verksamhetspoäng.
- ViS menar att en tidsbegränsning i sig inte kommer att ge önskad effekt i form av bättre studieresultat. En tidsram medför inte per automatik någon effektivisering av utbildningen. Inga förslag som ger reell kvalitetshöjning och effektivisering läggs fram i utkastet till lagrådsremiss.
- Hantering av en tidsbegränsning ska ses som en för kommunerna omfattande administration som behöver finansieras. Kostnadsdrivande är såväl arbetet med

registerhantering och beräkningar av tid som hanteringen av studieplaner kommuner emellan.

Poängsatta kurser leder till en effektiv studieplanering

- ViS väljer här att kommentera Skolverkets uppdrag att ta fram poängsatta kurser. Poängsatta kurser ger en tydlig och effektiv studieplanering för individen och verksamhetsplanering för huvudmännen. Huvudmannens ansvar tydliggörs avseende undervisning och stöd under en tidsatt kurs snarare än att förlänga dem, vilket sker idag. Detta ger en möjlighet att korta kalendertiden i sfi och därmed tiden till egen försörjning. Uppföljningen kan då dessutom ske i form av andel godkända elever likt i andra delar av det formella skolsystemet. Kortare tid i sfi kan sannolikt uppnås utan tidsgräns och enbart genom rätten att läsa kurser i sfi och bedömning om förutsättningar att klara en kurs vid antagning. Detta likt övriga delar av den rättighetslagstiftade delen av komvux.

Förslagets inverkan på rättighetslagstiftningen i komvux

- Regeringen måste beakta förslagets inverkan på rättighetslagstiftningen i komvux. Idag finns ett antal kurser inom komvux som elever har rätt att läsa, exempelvis sfi och svenska som andraspråk. Denna rättighet gäller oaktat tid och beslut om antagning fattas per kurs och på individnivå. Ett införande av en tidsgräns skulle innebära en särreglering i sfi. Generellt menar ViS att särreglering bör undvikas och att det kan vara ett tecken på att man inte hanterar rotorsaken till problemet. I fallet med sfi kan det vara avbrott pga föräldraledighet, långsam progression på grund av ingen eller kort tidigare studiebakgrund mm.

Betydelsen av stärkt individuell studieplanering

- ViS menar att det generellt finns ett stort behov av att stärka arbetet med den individuella studieplanen. KLIVA:s undersökning visade att i hälften av alla studieplaner saknades mål med studierna och kommande yrkesliv framstod inte som prioriterat.
- Om arbetet med den individuella studieplanen fungerar väl kan den ligga till grund såväl bedömning om förlängning som exempelvis beslut om eventuella kombinationsutbildningar. Ett exempel som kan lyftas för att utmana bilden av beslut och tid är att om en elev visar god progression och tar betyg på kurs 1C bör eleven ha rätt att läsa kurs 1D även om tiden har tagit slut. Ett annat exempel är en elev vars progression är god och där studieplaneringen visar att eleven har som mål att arbeta på lager. Då kan en kombinationsutbildning vara rätt väg att gå även om tiden inte kommer att räcka. Samtidigt ska ett proaktivt arbete med vägledning, kvalitativ undervisning och eventuellt stöd föreligga så att detta kan ske inom utsatt tid.

ViS vill lyfta följande punkter, som är viktiga för att den önskade effekten ska kunna uppnås:

- Förslaget är tre år med möjlighet till förlängning. ViS anser att tidsramen är för snäv för elever med ingen eller kort utbildningsbakgrund och att regeringen ska anta förslaget om fyra år som lades fram av KLIVA. ViS förordar därmed en mindre stram tidsgräns och färre förlängningar.
- Bedömning om förlängning utmanar likvärdigheten, eftersom olika huvudmän sannolikt kommer att hantera förlängningarna olika. Det behövs tydliga riktlinjer och allmänna råd för huvudmän samtidigt som effekten av dem inte ska överskattas.
- ViS menar att en bortre gräns ska ses även ur perspektivet att det kan bli normerande. Tre eller fyra år kan ses som en fast utbildningslängd vilken skulle kunna sakta ned progressionen. “Eleven har ju tre år på sig” eller “jag har ju tre år på mig”.
- Målgruppen som löper störst risk att avsluta sfi på grund av bristande progression eller att tiden tar slut kommer att innehålla individer som tar del av läs- och skrivinläring. ViS menar att regeringen måste initiera omfattande kompetensutvecklingsinsatser för lärare som arbetar med läs- och skrivinläring då detta är centralt för en god progression. Behoven av kunskap om vuxnas läs- och skrivinläring är stora, då behörigheten generellt är låg, att många av de behöriga har läst svenska som andraspråk utan inriktning mot vuxnas lärande och att få har läst specifika kurser i läs- och skrivinläring.
- Sammanhängande studier gynnar individen och längre avbrott är negativt för kunskapsutvecklingen. Detta då många individer inte vistas i en svensk, språklig kontext utanför sfi. ViS ser att regeringen med tidsgränsen har för avsikt att minska risken för perioder utanför sfi. I detta är det angeläget att regeringen styr Arbetsförmedlingen så att myndigheten inte anvisar individer till andra insatser utan att det görs en bedömning tillsammans med den lokala vuxenutbildningen. ViS menar att anvisningarna ofta är drivna av idén om sysselsättning och variation snarare än utveckling.
- En översyn över möjligheten att studera sfi för individer med ekonomiskt bistånd behöver göras och hur möjligheten relaterar till tidsgränsen. Idag varierar möjligheterna kraftigt mellan olika kommuner på grund av olika tolkningar av socialtjänstlagen. Det förekommer att individer tvingas avbryta sfi efter kurs C.
- Regeringen behöver verka för att det ska finnas regelverk för och finansiering av alternativa aktiviteter utanför komvux för individer som avslutar sfi pga tidsgräns eller bristande progression. Sfi ska aldrig vara en plats för sysselsättning. Det finns idag

goda exempel där vuxenutbildningens avbrott inte ifrågasätts i andra delar av den kommunala förvaltningen. Gemensamt där är att handläggare inom socialtjänsten har tillgång till alternativ inom de kommunala arbetsmarknadsinsatserna. Det kan vara olika former av språkträning på arbetsmarknadsenheterna, arbetsträning och olika former av subventionerade anställningar kombinerade med utbildning i svenska.

- ViS är positiva till möjligheten att studera sfi i en annan kommun. Detta ska dock ses som kostnadsdrivande då det medför ökad administration. Kommunerna behöver tydlig vägledning kring hur ansökan/anmälan ska gå till, hur beslut fattas, hur man följer upp att behovet kvarstår och hur ersättning kommunerna emellan ska regleras. Det senare givet att kommunernas kostnader för sfi varierar kraftigt.
- Förslaget om kartläggning är i grunden relevant då en språklig bedömning liksom en bedömning av elevens studiefärdigheter ger en god grund för placering på såväl studieväg som kurs och nivå inom kursen. Samtidigt behöver man göra skillnad på initial kartläggning som leder till placering och en fördjupad kartläggning som ger information om vilken undervisning eleven ska ta del av. Den djupare formen av kartläggning ska ses som en pedagogisk uppgift som görs dels initialt men även under första tiden i sfi. Likaså har kartläggningen effekt först när den omsätts i undervisning. Detta kräver exempelvis resurser att hålla de grupper som behövs, att ge individuellt stöd mm. I detta avseende varierar resurserna mellan kommuner kraftigt vilket behöver adresseras av regeringen. ViS menar därför att kartläggning i sig inte har effekt på elevens tid i sfi.
- Varken i KLIVA eller i “Att växla yrke som vuxen” finns skarpa förslag eller adekvata medel för stärkt stöd till elever. Detta bottenar enligt uppgift i finansieringsfrågan. Om regeringen har för avsikt att förbättra resultaten i sfi, särskilt för elever med olika former av utmaningar, behövs tillskott av medel och åtgärder på kompetensområdet.

Slutligen konstaterar ViS i linje med KLIVA att problemen med kvalitet och likvärdighet är stora inom sfi. De förslag som läggs nu hanterar i viss mån inledningen av sfi liksom avslutningen av sfi. Däremot saknas helt förslag som stärker undervisningen och elevens faktiska tid i sfi. KLIVA stod för stärkt kvalitet och likvärdighet och regeringens utkast till lagrådsremiss heter “skärpta krav i sfi” vilka kan ses som diametralt olika perspektiv.

För styrelsen
Marie Egerstad
Ordförande
Vuxenutbildning i Samverkan